

Toekomstige uitdagingen in het Midden-Oosten

Inleiding

Door het oplaaien van het geweld in het Midden-Oosten na de brute aanval van 7 oktober 2023 door Hamas op Israël zijn Nederland en Europa met nog een grote strategische uitdaging geconfronteerd. Door zijn ligging aan onze buitengrenzen en als vitale leverancier van olie en vloeibaar aardgas – een rol die na de Russische aanval op Oekraïne nog belangrijker is geworden – is stabiliteit in deze regio voor ons van levensbelang.¹ We kunnen het ons simpelweg niet veroorloven deze dreiging te verwaarlozen.

Dit vraagt om handelen op korte en lange termijn. Eerst en vooral is het belangrijk om de VS te helpen verdere escalatie te voorkomen. Tegelijkertijd zullen we als Nederland en Europa onze zeestrijdkrachten voldoende moeten versterken om een leidende rol te kunnen spelen in het beveiligen van de zeeroutes rond Europa.² Ook drukken de aanvallen van de Houthi-rebellen ons nog eens hard met onze neus op het feit dat ook onze schepen voldoende luchtafweerraketten moeten hebben om zich te kunnen verdedigen.

Het voorkomen van verdere escalatie

De eerste prioriteit moet liggen bij het voorkomen van verdere escalatie. Het nachtmerrie scenario is een oorlog tussen Iran en de VS – mogelijk met deelname van Israël.³ Op zijn minst zou zo'n oorlog de hele Perzische Golf lamleggen, op zijn ergst is zelfs nucleaire escalatie niet ondenkbaar. De gevolgen voor Nederland en Europa zouden dramatisch zijn. Bij een grote oorlog in het Midden-Oosten zijn een hernieuwde energiecrisis en bijgaande inflatie onvermijdelijk. Ook moeten we in dat geval met vluchtelingen, aanslagen en de daardoor resulterende maatschappelijke polarisatie rekening houden.

Praktisch gezien gaat het er nu vooral om de VS te steunen tegen de Houthi-rebellen met het openhouden van de Rode Zee.⁴ Dit betekent oorlogsschepen, want alleen door de schade, verliezen van en doden op vrachtschepen zo veel mogelijk te beperken kan de Biden-regering de roep om directe actie tegen Iran voldoende weerstaan. Dit wordt een verhaal van lange adem. Er is geen direct uitzicht op een einde van de Israël-Gaza oorlog en de Houthi-rebellen zullen zich niet makkelijk laten afschrikken. Daarom moeten we ook in beproefde oplossingen zoals het konvoieren van schepen gaan denken. De economische inefficiëntie hiervan weegt met gemak op tegen het omvaren rond Kaap de Goede Hoop en het zal oorlogsschepen beter in staat stellen vrachtschepen te beveiligen.

Het beveiligen van de zeeroutes rond Europa

De roep om schepen en de hoofdrol van de VS tonen ook jammerlijk aan hoe zwak de Europese zeestrijdkrachten zijn. In een regio die naast de deur ligt en die voor Europa economisch veel

---

¹ Michael Every, Joe DeLaura, Stefan Vogel, "From Ukraine War to Middle East War: Another Huge Blow to Global Stability," Rabobank, accessed February 5, 2024, <https://www.rabobank.com/knowledge/d011397372-from-ukraine-war-to-middle-east-war-another-huge-blow-to-global-stability>.

² Benedetta Girardi, Paul van Hooft, and Alisa Hoenig, "Getting Them On Board: Partners and Avenues for European Engagement in Indo-Pacific Maritime Security," HCSS, accessed February 5, 2024, <https://hcss.nl/report/getting-them-on-board-european-engagement-indo-pacific-maritime-security/>.

³ "Caught in the Crosshairs: The US and the Risks of Escalation With Iran," *ISPI* (blog), accessed February 5, 2024, <https://www.ispionline.it/en/publication/caught-in-the-crosshairs-the-us-and-the-risks-of-escalation-with-iran-162387>.

⁴ "EU Pledges to Join US-Led Red Sea Patrol Effort," POLITICO, December 20, 2023, <https://www.politico.eu/article/eu-pledges-to-join-us-led-red-sea-patrol-effort/>.

belangrijker is dan voor de VS – zij kunnen zonder olie en gas uit het Midden-Oosten – kunnen wij nauwelijks een Europese vuist maken en zijn we volledig van de VS afhankelijk om de handelsroutes te beveiligen.⁵

Europa moet maritiem op zijn eigen benen kunnen staan.⁶ De VS concentreren hun strijdkrachten alsmaar meer tegen het Chinese gevaar in de Stille Oceaan en dreigen zelf zo politiek instabiel te worden dat dit hun functioneren in de weg staat. Of we over drie of zeven jaar opnieuw op zulke uitgebreide Amerikaanse steun kunnen rekenen is maar de vraag. Dan moeten we het zelf kunnen doen. Zo kunnen we niet alleen onszelf beter beveiligen, maar kunnen we ook meer invloed uitoefenen in naburige regio's. En niet minder belangrijk: zo zijn we een veel sterkere bondgenoot voor de VS, waardoor we ook in Washington meer gewicht in de schaal kunnen leggen.

Het opbouwen van het raketarsenaal en productiecapaciteit in Europa

De Houthis-aanvallen tonen ook aan hoe belangrijk het is voldoende militaire productiecapaciteit te hebben en specifiek hoe vitaal luchtafweerraketten zijn. Het beperkte beschikbare arsenaal was één van de redenen waarom voor aanvallen op Houthis doelen in Jemen gekozen is – met alle risico's op escalatie van dien. Dat dit al het geval is bij een beperkt conflict met een vierderangs actor is extreem zorgwekkend.

Daarom moeten we onze eigen Europese raketproductie versterken.⁷ Alleen zo kunnen we er zeker van zijn dat we voldoende wapens hebben en dat die wapens voor ons beschikbaar zullen zijn in een oorlog. Het model om gezamenlijk Patriot raketten te produceren, is een geschikte blauwdruk om mee verder te werken.

Conclusie

De crisis in het Midden-Oosten is na de Russische inval in Oekraïne van 2022 een nieuwe *wake-up call* voor Europa. De wereld is in korte tijd angstaanjagend veel gevaarlijker geworden en Europa zal mee moeten bewegen of zichzelf veroordelen tot irrelevantie op zijn best en slachtoffer en buit op zijn ergst. Dit is een nare boodschap om te brengen, maar het is onze plicht niet om de onaangename waarheid heen te draaien.

Gelukkig is het nog niet te laat. We kunnen als we nu gezamenlijk de hand aan de ploeg slaan een sterker en krachtiger Europa waarmaken waarmee we onze vrijheid en voorspoed kunnen beveiligen. Nederland heeft hier belang bij en draagt als middelgrote natie verantwoordelijkheid. Dit kost veel geld en kan en zal vermoedelijk ook grotere offers vragen. Maar alleen zo kunnen we stabiliteit, veiligheid en vrijheid verzekeren.

Frederik Mertens, HCSS

---

⁵ David Bosco, "Europe Wants to Be a Naval Power," *Foreign Policy* (blog), February 6, 2024, <https://foreignpolicy.com/2022/11/15/europe-wants-to-be-a-naval-power/>.

⁶ Paul van Hooft, Davis Ellison, and Frederik Mertens, "Maritime Security in a Time of Renewed Interstate Competition," HCSS, accessed February 5, 2024, <https://hcss.nl/report/maritime-security-in-time-of-renewed-interstate-competition/>.

⁷ Paul van Hooft, Frederik Mertens, and Adam Meszaros, "Opinie | Koop slimmer in om slinkende wapenvoorraad te compenseren," *NRC*, February 6, 2023, <https://www.nrc.nl/nieuws/2023/02/06/koop-slimmer-in-om-slinkende-wapenvoorraad-te-compenseren-a4156303>.